

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 113/06-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. septembra 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Ing. I. M., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. Š., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava I v konaní sp. zn. 18 C 28/03, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. I. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 18 C 28/03 porušené bolo.

2. Ing. I. M. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný nahradiť Ing. I. M. trovy právneho zastúpenia v sume 5 460 Sk (slovom päťtisícštyristošesťdesiat slovenských korún) právnemu zástupcovi JUDr. M. Š. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Sťažnosti Ing. I. M. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. januára 2006 doručená sťažnosť Ing. I. M., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. Š., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 18 C 28/03.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 113/06-15 z 5. apríla 2006 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá mu bola doručená 24. júla 2006 vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 3. augusta 2006 oznámil, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že ako navrhovateľ v 1. rade je účastníkom konania sp. zn. 18 C 28/03 vedeného okresným súdom, v ktorom sa domáha určenia neplatnosti zmlúv o nadstavbe bytu a zároveň žiada o poskytnutie dočasnej ochrany nariadením predbežného opatrenia.

Sťažovateľ uvádza, že okresný súd pri prerokovaní žiadosti o vydanie predbežného opatrenia nepostupoval zákonným spôsobom, pričom aj v odvolacom konaní proti rozhodnutiu o predbežnom opatrení došlo k neodôvodnenému zdržiavaniu súdneho spisu, preto podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní.

Podpredsedníčka okresného súdu v odpovedi z 10. decembra 2005 uviedla, že sťažnosť sťažovateľa považuje za dôvodnú.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľ vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní sp. zn. 18 C 28/03. Zároveň sťažovateľ požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk a náhrady trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd výzvou zo 17. júla 2006 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľa. Predseda okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 20. septembra 2006 uviedol prehľad úkonov vykonaných v danej veci a vyjadril sa, že „*S poukazom na uvedené si dovoľujeme navrhnúť Váženému Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby bola vzatá na vedomie skutočnosť, že súd konal v súlade s platnými právnymi predpismi s ohľadom na množstvo vecí vybavovaných v oddelení zákonnej sudkyne.*

*V prípade, že ÚS SR dospeje k záveru, že bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, navrhujeme aby ÚS SR zvážil **priznanie** finančného zadosťučinenia z dôvodu, že vo veci boli vykonané úkony s časovými odstupmi*

s ohľadom na vysoký stav vybavovaných vecí v oddelení zákonnej sudkyne popri priebežnom mesačnom nápade nových vecí“.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, stanoviska predsedu okresného súdu, ako aj podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 28/03 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ ako navrhovateľ v 1. rade doručil 11. februára 2003 okresnému súdu žalobu o určenie neplatnosti právnych úkonov (zmluvy o nadstavbe) so súčasným návrhom na vydanie predbežného opatrenia s prílohami.

Okresný súd vydal 21. februára 2003 pokyn na doručenie výzvy sťažovateľovi za účelom úhrady súdneho poplatku v súvislosti s podaním návrhu. Okresný súd vydal 24. februára 2003 pokyn na doručenie výzvy právnenému zástupcovi sťažovateľa. Právny zástupca sťažovateľa doručil 4. marca 2003 okresnému súdu odpoveď na výzvu so súčasnou úhradou súdneho poplatku.

Okresný súd vydal 6. marca 2003 pokyn na doručenie prípisu sťažovateľovi. Odpoveď na prípis bola súdu doručená 7. a 18. marca 2003. Okresný súd uznesením č. k. 18 C 28/03-86 zo 4. apríla 2003 návrh sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia zamietol. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 14. apríla 2004 žiadosť o vrátenie súdneho poplatku, ktorý bol nedopatrením uhradený duplicitne.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 3. júna 2004 oznámenie o zmene sídla. Podľa úradného záznamu okresného súdu bol posudzovaný spis 10. júna 2004 predložený zákonnej sudkyňi na ďalší postup. Okresný súd vydal 11. júna 2004 pokyn na vrátenie úhrady súdneho poplatku. Okresný súd vydal 28. septembra 2004 pokyn na doručenie výzvy sťažovateľovi, aby uhradil súdny poplatok za podanie návrhu a uznesením č. k. 18 C 28/03-101 z 28. septembra 2004 rozhodol o vrátení súdneho

poplatku sťažovateľovi, ktorý bol uhradený duplicitne. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 27. októbra 2004 nahliadla v uvedený deň do posudzovaného spisu splnomocnená zástupkyňa právneho zástupcu sťažovateľa.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 27. októbra 2004 ďalšie prílohy k návrhu na začatie konania, ako aj úhradu súdneho poplatku. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 18. februára 2005 nahliadol v uvedený deň do posudzovaného spisu splnomocnený zástupca právneho zástupcu sťažovateľa.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 14. apríla 2005 návrh na vydanie predbežného opatrenia. Okresný súd uznesením č. k. 18 C 28/03-124 zo 4. mája 2005 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa na doplnenie návrhu v určenej lehote. Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu doplnenie návrhu 19. mája 2005.

Okresný súd uznesením č. k. 18 C 28/03-196 zo 6. júna 2005 návrh sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia odmietol, pričom zároveň nariadil termín pojednávania na 13. október 2005. Právny zástupca sťažovateľa doručil 6. júna 2005 okresnému súdu ďalšie doplnenie návrhu na vydanie predbežného opatrenia. Okresnému súdu bola 14. júna 2006 doručená žiadosť K. v B. o informáciu o stave predmetného konania.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 22. júna 2006 odvolanie proti uzneseniu č. k. 18 C 28/03-196 zo 6. júna 2005. Okresný súd prípisom zo 6. júla 2005 požiadal Register obyvateľstva Slovenskej republiky, Banská Bystrica, o oznámenie adresy odporcu v 1. rade. Odpoveď Registra obyvateľstva Slovenskej republiky, Banská Bystrica, bola okresnému súdu doručená 4. augusta 2005.

Okresný súd vydal 10. augusta 2005, 6. septembra a 6. októbra 2005 opätovne pokyn na doručenie uznesenia č. k. 18 C 28/03-196 zo 6. júna 2005 odporcovi v 1. rade a pripojenie doručeníek. Sťažovateľ doručil okresnému súdu 23. septembra 2005 urgenciu vo veci rozhodnutia o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu č. k. 18 C 28/03-196 zo 6. júna 2005, ktoré bolo súdu doručené 26. júna 2005.

Okresný súd vydal 7. októbra 2005 pokyn na zrušenie termínu pojednávania nariadeného na 13. október 2005 z dôvodu predloženia spisu krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní a 17. októbra 2005 bol vydaný pokyn na predloženie spisu zákonnej sudkyni.

Okresný súd uznesením č. k. 18 C 28/03-237 z 25. októbra 2005 zrušil uznesenie č. k. 18 C 28/03-196 zo 6. júna 2005 a vydal pokyn na doručenie uznesenia účastníkom konania, ako aj prípis odporcom, aby sa vyjadrili k návrhu na začatie konania. Odporcovia sa vyjadrili k návrhu stanoviskom doručeným okresnému súdu 18. novembra 2005. Okresný súd vydal 21. novembra 2005 pokyn na zistenie pobytu odporkyne v 2. rade a doručenie uznesenia č. k. 18 C 28/03-237 z 25. októbra 2005 účastníkom konania.

Okresný súd vydal 3. apríla 2006 pokyn na zistenie pobytu odporkyne v 2. rade. Odpoveď Registra obyvateľov SR, Banská Bystrica, bola okresnému súdu doručená 24. apríla 2006.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. rozhodnutia II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03).

Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, II. ÚS 32/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť veci“, ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu je návrh na vyslovenie neplatnosti právneho úkonu – zmluvy o nadstavbe bytu, teda ide o vec, ktorá po právnej stránke patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva. Skutkovú stránku nie je možné v danom štádiu hodnotiť, pretože v danej veci sa zatiaľ neuskutočnilo ani jedno pojednávanie.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľa, ktorou by prispel k zbytočným prietahom v konaní. Sťažovateľ podal 18. októbra 2005 sťažnosť na prietahy v konaní, čím dal najavo nespokojnosť s rýchlou priebehom predmetného konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu uvedeného základného práva, ústavný súd zistil, že okresný súd bol v určitých obdobiach nečinný, pričom plynulému prerokovaniu danej veci nebránila žiadna zákonná prekážka (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 3/00, III. ÚS 46/04).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v období od 4. apríla 2003 do 4. mája 2005 ako časový úsek, v ktorom došlo nečinnosťou a neefektívnymi úkonmi okresného súdu k zbytočným prietahom v posudzovanom konaní v celkovej dĺžke 25 mesiacov. V danom období síce okresný súd vykonal určité úkony (11. júna a 28. septembra 2004), tieto sa však týkali len vrátenia duplicitne uhradeného súdneho poplatku, ktorý bol prvýkrát uhradený 4. marca 2003. Ústavný súd navyše poukazuje na skutočnosť, že od podania návrhu na začatie konania uplynulo viac ako 3,5 roka, pričom okresný súd sa zaoberal len poplatkovou povinnosťou a dvakrát vydal uznesenia o zamietnutí predbežného opatrenia (č. k. 18 C 28/03-86 zo 4. marca 2003 a č. k. 18 C 28/03-196 zo 6. júna 2005, ktoré bolo navyše zákonnou sudkyňou zrušené uznesením č. k. 18 C 28/03-237 z 25. októbra 2005). V danej veci sa zatiaľ neuskutočnilo ani jedno pojednávanie (pojednávanie nariadené na 13. október 2005 bolo 7. októbra zrušené).

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že v uvedenom období bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Predseda okresného súdu v stanovisku č. Spr. 2179/05 z 11. septembra 2006 uviedol, že v konaní síce vznikli objektívne prietahy, tieto však boli zapríčinené dlhodobou preťaženosťou zákonnej sudkyne a vysokým počtom pridelených vecí.

Ústavný súd uvedenú argumentáciu predsedu okresného súdu v zmysle doterajšej judikatúry nemôže akceptovať, pretože právo zaručené podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa realizuje takým konaním všeobecných súdov, ktoré plynule smeruje k odstráneniu právnej neistoty osoby, ktorá sa obrátila na súd v konkrétnej veci (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 40/97, III. ÚS 140/05). Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 14/00 „Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní“.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti nežiadal, aby ústavný súd po vyslovení porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných priet'ahov. Z uvedeného dôvodu ústavný súd neprikázal v danej veci okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Ústavný súd pri stanovení výšky primeraného finančného zadost'učinenia vzal do úvahy obdobie nečinnosti okresného súdu ako aj okolnosť, že s'ťažovateľ svojím správaním neprispel k zbytočným priet'ahom v predmetnom konaní. Ústavný súd v okolnostiach tejto veci považuje sumu 30 000 Sk pre s'ťažovateľa za primeranú so zreteľom na konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku zbytočných priet'ahov v danom konaní, ako aj charakter posudzovaného konania, ktoré bolo v hodnotenom období vedené neefektívne. Žiadosti s'ťažovateľa, ktorý požadoval priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 150 000 Sk, ústavný súd vo zvyšnej časti nevyhovel, lebo bola neprimeraná rozsahu a intenzite porušenia jeho práv.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia nie je prípadná náhrada škody.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal s'ťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo s'ťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že dva úkony právnej služby boli zrealizované v roku 2006, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, podľa ktorého za prvý polrok roka 2005 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 16 381 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za dva úkony právnej pomoci, každý v hodnote 2 730 Sk.

Právny zástupca sťažovateľa požadoval náhradu trov právneho zastúpenia v celkovej sume 5 460 Sk. Vzhľadom na to, že požadovaná suma neprekračuje sumu trov priznanú podľa predmetnej vyhlášky, ústavný súd priznal trovy právneho zastúpenia v sume 5 460 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnemu zástupcovi sťažovateľa okresný súd (ustanovenie § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2006